

ovog priručnika mogu dobiti preglednu orijentaciju u poznavanju biblijsko-introduktivnih pitanja.

Dr. J. Oberški.

Szydelski Ks. Szczepan, Eschatologia irańska a biblijna. Archiwum towarzystwa naukowego we Lwowie, dz. II, tom. XXI, zes. 3, Lwow 1938, 8°—130.

U ovoj studiji pisac dokumentarnom analizom tekstova uspoređuje eshatološki nauk starozavjetnih knjiga Sv. Pisma s eshatološkim pojmovima Zaratustrinog naučanja, ukoliko je danas moguće kritički utvrditi izvorno naučanje Zaratustrino. Studija je aktualna zbog toga, jer se u racionalističkoj kritičkoj školi ispoljuje tendencija, da biblijsku eshatologiju predoči ovisnom o iransko-perzijskoj Zaratustrinoj eshatologiji, napose u vezi s knjigom Tobijinom i knjigom proroka Danijela. Osobito se pisac obazire na najnovije izvode protestantskog pisca Ernesta Herzfelda, koji je u svom članku: »Die Religion der Achaemeniden« (Revue de l'histoire des religions, 1936, 21—41) iznio tezu, da je Zaratustra živio u vrijeme perzijskih kraljeva Cira i Kambiza, dakle na izmaku 6. vij. pr. Kr., pa tako nastoji indirektno pokolebati autenciju spomenutih knjiga St. Z.

U raspravljanju pisac ispravno naglašuje činjenicu, utvrđenu također naučnim proučavanjem najuglednijih etnologa, naročito W. Schmidta, da je osnovne religijske istine, više ili manje zajedničke u većini najstarijih religija, čovječanstvo sačuvalo kao ostatak svoje zajedničke prabaštine iz vremena praobjave, iako im je tijekom vremena usljed primjese različitih ljudskih elemenata pomućena njihova prvotna jasnoća. Zato nije nemoguće, da se možemo namjeriti i među izvanizraelskim narodima da su sačuvali ispravno vjerovanje i poimanje o prekogrobnom životu čovjeka. No iz toga ipak nije opravdano zaključivati, da su pisci knjiga Sv. Pisma u izraelskom narodu naprosto kopirali Zaratustrine eshatološke ideje. Evidentna je naime razlika i u vremenu otkada sveti pisci imaju svoju stalnu eshatološku koncepciju, kao što i u jasnom i određenom načinu predočivanja. Stoga analogija eshatoloških ideja Zaratustrinih i starozavjetnih apsolutno ne dostaje da dokaže stvarnu ovisnost starozavjetne eshatologije o Zaratustrinoj nauci, pogotovu kad se uoče mnogobrojne bitne razlike u detaljnoj koncepciji. Za konkretnu ilustraciju naveo je pisac tekst 30 glave knjige »Bundehiš«, koji govori o sudnjem danu, i usporedio ga s analognim tekstom iz Matejeva Evandjelja 25, 32—43, zatim II Petr. 3, 13 i I Kor. 15, 1. 12. 13. 20. 35—38, 42.

Iz raspravljanja pisac napokon izvodi opravdani zaključak: premda postoji neka analogija eshatoloških ideja u biblijskih pisaca i Zaratustre, ipak je bitna razlika u njihovoj originalnosti s obzirom na detaljnu koncepciju i jasnoću predočivanja u tom, što ih biblijski pisci predočuju jasno i neodvisno od ikoje religije okolišnih naroda, dok je Zaratustrina koncepcija nejasna i u mnogočemu zavisna od religija drugih naroda. Nauk biblijskih pisaca odaje svrhunaravno objavljenu monoteističku religiju, dok je Zaratustrina religija, predočena u sadašnjoj redakciji Aveste, politeistička i nattrunjena sujevjerjem.

Dr. J. Oberški.